

Έκθεση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας

Απελευθέρωση της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας στην Ελλάδα

Αξιολόγηση της Πορείας και Προτάσεις

Αθήνα, 27 Φεβρουαρίου 2002

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. <i>Εισαγωγή</i>	3
2. <i>Θετικός Απολογισμός για το 2001</i>	3
3. <i>Προβλήματα της Πορείας Απελευθέρωσης της Αγοράς</i>	5
4. <i>Τα Οφέλη από τον Ανταγωνισμό</i>	8
5. <i>Προοπτική για την Αγορά και τη ΔΕΗ</i>	8
6. <i>Προτάσεις της ΡΑΕ</i>	10
Οργάνωση της αγοράς	10
Βασικά Στοιχεία της Πρότασης	10
Αναλυτική Περιγραφή της Πρότασης	12
Ο Διαχειριστής του Συστήματος (ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε.)	12
Προμηθευτής Ηλεκτρικής Ενέργειας	13
Χρηματιστήριο Ενέργειας	14
Λιγνιτική παραγωγή της ΔΕΗ ΑΕ	15
Επιλέγοντες Πελάτες	16
Μελλοντικοί στόχοι ενίσχυσης του ανταγωνισμού	16
Πρόσθετα μέτρα	17

1. Εισαγωγή

Σχεδόν ένα έτος μετά την τυπική έναρξη της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, η ΡΑΕ με την παρούσα έκθεση αξιολογεί την πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς και προτείνει διορθωτικές κινήσεις και νέους μηχανισμούς αγοράς με σκοπό αφενός την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν ανακύψει μέχρι σήμερα, αφετέρου τη δημιουργία της Προθεσμιακής Αγοράς Ενέργειας στους τομείς της ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, η οποία μπορεί να αποτελέσει τον πυρήνα αντίστοιχης αγοράς σε βαλκανικό επίπεδο.

Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα διέπεται από το νόμο 2773/99 ο οποίος εφαρμόζει την Οδηγία 96/92 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με βάση τις εξουσιοδοτήσεις του νόμου 2773/99 έχουν ήδη εκδοθεί Κώδικες, Κανονισμοί και διοικητικές πράξεις.

Παρόλο που το κανονιστικό πλαίσιο τέθηκε σε εφαρμογή και είναι συμβατό με τη σχετική Οδηγία της ΕΕ, δεν υπήρξε μέχρι σήμερα πραγματικός ανταγωνισμός είτε στην παραγωγή είτε στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλεγόντες πελάτες. Ανταγωνισμός στην παραγωγή αναμένεται να ξεκινήσει μετά το 2004 ή 2005 οπότε προβλέπεται να ολοκληρωθεί η κατασκευή νέων μονάδων παραγωγής με ιδιοκτήτες άλλους από τη ΔΕΗ ΑΕ. Ανταγωνισμός στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε πελάτες ίσως ξεκινήσει νωρίτερα, μέσω προμηθευτών που εισάγουν ηλεκτρική ενέργεια, αλλά θα περιορισθεί από το γεγονός ότι είναι εισαγόμενη ηλεκτρική ενέργεια η οποία λόγω της περιορισμένης χωρητικότητας των διασυνδέσεων αποτελεί μικρό ποσοστό της συνολικής κατανάλωσης.

Οι εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και σε πολλές άλλες χώρες, επιβεβαιώνουν ότι η πορεία προς την πραγματική απελευθέρωση των αγορών είναι δεδομένη και χωρίς επιστροφή. Το ζητούμενο είναι πλέον για τη χώρα να μην παρακολουθεί τις εξελίξεις απλώς με τη λογική της οριακής νομικής τακτοποίησης της εναρμόνισης της νομοθεσίας της Ελλάδας με την Οδηγία της ΕΕ, αλλά να τις θεωρήσει ως ευκαιρία για την εξυγίανση του κλάδου και την ανάπτυξη του ώστε να μεγιστοποιήσει τα οφέλη για την ανταγωνιστικότητα της χώρας και την απασχόληση.

Όπως είναι πλέον σαφές και στις εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, κριτήριο για την αποτίμηση της ανάπτυξης ανταγωνισμού σε κάθε χώρα-μέλος δεν είναι το ποσοστό των καταναλωτών στους οποίους δίδεται το δικαίωμα επιλογής προμηθευτή, αλλά το ποσοστό των καταναλωτών που πράγματι αλλάζουν προμηθευτή και το ποσοστό που διατηρεί η πρώτη μονοπωλιακή επιχείρηση στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Η εμπειρία των άλλων χωρών δείχνει επίσης ότι η πορεία της απελευθέρωσης των αγορών και προσαρμογής των επιχειρήσεων απαιτεί προσπάθεια και συνεχείς διορθωτικές κινήσεις, καθώς και προσεκτική διαχείριση της μεταβατικής περιόδου όπως αυτή στην οποία σήμερα βρίσκεται η χώρα μας.

2. Θετικός Απολογισμός για το 2001

Μέσα σε ένα χρόνο, το 2001, έγιναν πολύ σημαντικά βήματα στην πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και της προσαρμογής της ΔΕΗ. Παρόλη την κριτική για καθυστερήσεις, ο απολογισμός του 2001 είναι ιδιαίτερα πλούσιος και πρωτόγνωρος για τα ελληνικά δεδομένα αλλά και τα χαρακτηριστικά ενός κλάδου σαν την ενέργεια.

Σχετικά με την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, το έργο που επιτελέστηκε κατά το 2001 συνοψίζεται ως εξής:

- Συγκροτήθηκαν και λειτουργούν με επιτυχία τα νέα θεσμικά όργανα, δηλαδή η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή και ο Διαχειριστής του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣΜΗΕ) ως ανεξάρτητη ανώνυμη εταιρεία που ελέγχει τα δίκτυα υψηλής τάσης και λειτουργεί το σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και κατανομής του φορτίου. Επίσης υπηρέσια της ΔΕΗ ανέλαβε το ρόλο του Διαχειριστή Δικτύου (μέση και χαμηλή τάση και μη διασυνδεδεμένα νησιά).
- Προσδιορίστηκε ότι οι καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας που έχουν δικαίωμα (όχι βεβαίως υποχρέωση) επιλογής προμηθευτή διαφορετικό από τη ΔΕΗ είναι όσοι συνδέονται με τα δίκτυα υψηλής ή μέσης τάσης και οι οποίοι είναι συνολικά 7500 καταναλωτές και αντιπροσωπεύουν ποσοστό 34% της συνολικής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας.
- Εκδόθηκε με τη μορφή Υπουργικών Αποφάσεων, μετά από εισήγηση της ΡΑΕ, το σύνολο σχεδόν των κανονιστικών, αδειοδοτικών και ρυθμιστικών κειμένων που προβλέπονται από το νομικό πλαίσιο και τα οποία καλύπτουν εκατοντάδες σελίδες. Συγκεκριμένα εκδόθηκαν τα εξής: Κώδικας Διαχείρισης Συστήματος που περιλαμβάνει και μεταβατικές ρυθμίσεις για τις ηλεκτρικές διασυνδέσεις στα βόρεια σύνορα της χώρας, Κώδικας Συναλλαγών Ηλεκτρικής Ενέργειας, Κανονισμός Αδειών Παραγωγής και Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας, Κώδικας Προμήθειας σε Επιλέγοντες και μη Επιλέγοντες Πελάτες, Κανονισμός Διαχείρισης και Ειμετάλλευσης καθώς και Κυριότητας του Συστήματος, Σύμβαση Παραχώρησης της Χρήσης και Ειμετάλλευσης του Συστήματος στο ΔΕΣΜΗΕ, Άδεια Αποκλειστικής Κυριότητας του Συστήματος στη ΔΕΗ, Άδεια Διαχείρισης και Ειμετάλλευσης του Συστήματος στο ΔΕΣΜΗΕ, Ενιαία Άδεια Παραγωγής στη ΔΕΗ ΑΕ. Είναι σε ειδικότητα μόνο ο Κώδικας Διανομής που αφορά στο δίκτυα μέσης και χαμηλής τάσης και στα μη διασυνδεδεμένα νησιά.
- Ο ΔΕΣΜΗΕ οργανώθηκε, στελεχώθηκε και ανέλαβε τη λειτουργία του Κέντρου Κατανομής Φορτίου, το Μάιο 2001. Ανέλαβε επίσης τον έλεγχο λειτουργίας και την παροχή πρόσβασης σε τρίτους στο Σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας (νέες συνδέσεις, συμβάσεις απορρόφησης ενέργειας από ΑΠΕ και μικρή ΣΗΘ, όροι χρήσης Συστήματος, παροχή δεσμεύσεων στις διασυνδέσεις κλπ.). Προετοιμάζει επίσης το νέο πενταετές πρόγραμμα επέκτασης και συντήρησης του Συστήματος που θα υποβληθεί σύντομα στη ΡΑΕ.
- Ξεκίνησε πειραματικά ο υπολογισμός και η δημοσιοποίηση της Οριακής Τιμής του Συστήματος ως αποτέλεσμα της κατανομής φορτίου, βάση του μεταβλητού κόστους κάθε μονάδας, μεταξύ των μονάδων της ΔΕΗ ΑΕ η οποία και συγκρότησε ειδικό κέντρο για την υποβολή των προσφορών κάθε μονάδας παραγωγής προς το ΔΕΣΜΗΕ.
- Μετά από πρόσκληση των ΥΠΑΝ και ΡΑΕ στην οποία ανταποκρίθηκε και υπέβαλε αιτήσεις για άδεια παραγωγής μεγάλος αριθμός ελλήνων και ξένων επενδυτών, αξιολογήθηκαν από τη ΡΑΕ και εκδόθηκαν από τον ΥΠΑΝ άδειες παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας για ιδιωτικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Οι άδειες περιλαμβάνουν περίπου 2800 MW μονάδων με φυσικό αέριο (3 μονάδες στη Βοιωτία, 1 στη Μαγνησία, 1 στη Θεσσαλονίκη, 1 στην Καβάλα και 1 στον Έβρο καθώς και 3 μικρότερες μονάδες με αεριοστρόβιλους αιχμής φορτίου), περίπου 300 MW μεγάλων ιδιωτικών υδροηλεκτρικών έργων (Αραχθος, Αυλάκι, Αώος) 300 MW μονάδων συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας (εκ των οποίων 210 MW της Αλουμίνιον της Ελλάδος), 1800 MW μονάδων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (αιολικά, μικρά υδροηλεκτρικά, βιομάζα και φωτοβολταϊκά σε όλη την Ελλάδα. Ήδη η ΡΑΕ εξετάζει τη δεύτερη (ή την πρώτη ανάλογα με την περίπτωση) τριμηνιαία έκθεση προόδου των εργασιών για τις νέες αδειοδοτημένες μονάδες παραγωγής.

- Δόθηκαν σε ιδιωτικές εταιρίες άδειες προμηθευτού ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι τα 1350 MW οι οποίοι θα μπορούν να εισάγουν ηλεκτρική ενέργεια για την πώληση σε επιλέγοντες πελάτες.
- Προσδιορίστηκε σύστημα κατανομής (με ποσόστωση 62% για τη ΔΕΗ) της ικανότητας μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τις βόρειες διασυνδέσεις της χώρας και προκηρύχθηκε πλειοδοτικός διαγωνισμός για τη δέσμευση από ιδιώτες προμηθευτές και επιλέγοντες πελάτες ισχύος 200 MW για εισαγωγές από τις βόρειες διασυνδέσεις. Στο διαγωνισμό 3 προμηθευτές και ένας επιλέγων πελάτης δέσμευσαν συνολικά 135 MW για εισαγωγές.
- Προκηρύχθηκαν νέες θερμοηλεκτρικές μονάδες για τα μη διασυνδεδεμένα νησιά Κρήτη (220 MW) και Ρόδο (120 MW) που θα κατασκευασθούν ως ιδιωτικά έργα ή και τη ΔΕΗ, με τη μέθοδο του BOO (build, own and operate) και έτσι θα εισαχθεί ανταγωνισμός στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στα μη διασυνδεδεμένα νησιά εξασφαλίζοντας συγχρόνως τη μελλοντική επάρκεια σε ηλεκτρική ενέργεια. Για τα μικρά νησιά ανατέθηκε στη ΔΕΗ ΑΕ η κατασκευή ή επέκταση νέου δυναμικού παραγωγής και θα εκδοθεί προκήρυξη διαγωνισμών για νέα ισχύ σε μεσαίου μεγέθους νησιά.
- Βρίσκονται σε δημόσια διαβούλευση από τη ΡΑΕ οι «Αρχές Τιμολογιακής Πολιτικής για την Ηλεκτρική Ενέργεια» και τα «Τιμολόγια Μεταφοράς Φυσικού Αερίου της ΔΕΠΑ». Σύντομα επίσης θα τεθεί από τη ΡΑΕ σε δημόσια διαβούλευση το κείμενο του «Μακροχρόνιου Ενεργειακού Σχεδιασμού». Τέλος η ΡΑΕ προσέλαβε σύμβουλο για την προετοιμασία μέσα σε επτά μήνες (πριν το Φθινόπωρο 2002) του κανονιστικού πλαισίου για την επιτάχυνση της απελευθέρωσης της αγοράς φυσικού αερίου ώστε ο ανταγωνισμός στην αγορά αυτή να συγχρονισθεί με τον ανταγωνισμό στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Σχετικά με την προσαρμογή της ΔΕΗ στο νέο περιβάλλον, επετεύχθη σημαντική πρόοδος που συνοψίζεται στα εξής:

1. Η ΔΕΗ μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία από την αρχή του 2001, αναθεώρησε το λογιστικό της σχήμα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και αποτίμησε την αξία των παγίων με την πρόσληψη εξειδικευμένου διεθνούς οίκου.
2. Η ΔΕΗ προσαρμοσε το οργανωτικό της σχήμα και βρίσκεται σε πορεία εξυγίανσης του κόστους με ήδη ορατά αποτελέσματα.
3. Επιλύθηκε με μόνιμο τρόπο το ασφαλιστικό πρόβλημα των εργαζομένων στη ΔΕΗ και άρχισε να λειτουργεί ο Οργανισμός Ασφάλισης Προσωπικού.
4. Η ΔΕΗ εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και στα SDR του Λονδίνου με επιτυχή υποδοχή από την αγορά κατά τη φάση των προεγγραφών.
5. Η ΔΕΗ ήδη αναπτύσσει σημαντική δραστηριότητα στον τομέα των τηλεπικοινωνιών με ενδιαφέρουσες προοπτικές.

3. Προβλήματα της Πορείας Απελευθέρωσης της Αγοράς

Όπως παρατηρήθηκε και σε άλλες χώρες, δεν είναι δυνατόν σε ένα μόνο χρόνο να επιλυθούν όλα τα θέματα στα πλαίσια της πορείας απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, ιδίως σε περιπτώσεις όπως της Ελλάδας όπου για ένα σύνολο λόγων σημείο εκκίνησης είναι η επί δεκαετίας υφισταμένη 100% μονοπωλιακή οργάνωση του τομέα.

Υφίστανται πράγματι ορισμένα προβλήματα και καθυστερήσεις για τα οποία απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια και διορθωτικές κινήσεις.

Τα προβλήματα συνοψίζονται ως εξής:

1. Δεν έχει ολοκληρωθεί ο λογιστικός διαχωρισμός της ΔΕΗ ΑΕ κατά δραστηριότητα ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να δημοσιευθούν τα αποτελέσματα χρήσεως και ο συνοπτικός ισολογισμός χωριστά κατά δραστηριότητα σαν να ήταν χωριστές επιχειρήσεις, όπως απαιτεί ο νόμος και η οδηγία της ΕΕ. Χωρίς τα στοιχεία αυτά δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός των τιμολογίων χρήσης του συστήματος μεταφοράς και των δικτύων, των χρεώσεων για τις βοηθητικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες δημοσίου συμφέροντος. Η έλλειψη αυτή εκτός από το ότι αποτελεί παραβίαση του νόμου και της οδηγίας της ΕΕ, έχει σοβαρές παρενέργειες: α) συντελεί στην αβεβαιότητα που τελικά εμποδίζει την είσοδο νέων επενδυτών και προμηθευτών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, β) εμποδίζει τη διαφάνεια και έτσι τον εξορθολογισμό των υφισταμένων τιμολογίων πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ πράγμα που δρα και εις βάρος της ώστε να επιτύχει εύλογη απόδοση ιδίων κεφαλαίων, γ) συντηρεί μια κατάσταση έμμεσων σταυροειδών επιδοτήσεων μεταξύ δραστηριοτήτων και κατηγοριών καταναλωτών.
2. Παρόλη την παροχή δικαιώματος επιλογής προμηθευτού σε 7500 καταναλωτές (δηλαδή στο 34% της κατανάλωσης) δεν υφίσταται σήμερα ουσιαστική δυνατότητα δραστηριοποίησης προμηθευτού διαφορετικού από τη ΔΕΗ και κατά συνέπεια δεν μπορεί να αναπτυχθεί άμεσα κάποιος ανταγωνισμός. Ο ανταγωνισμός από εισαγωγές είναι περιορισμένος αφενός λόγω της περιορισμένης δυναμικότητας των διασυνδέσεων, αφετέρου λόγω της αβεβαιότητας που υπάρχει πάντα για τη διαθεσιμότητα των εισαγωγών. Με τα σημερινά δεδομένα ουσιαστικός ανταγωνισμός μπορεί να υπάρξει όταν μετά από 3-4 χρόνια είναι διαθέσιμο νέο δυναμικό παραγωγής μετά από ολοκλήρωση των αδειοδοτημένων ιδιωτικών επενδύσεων. **Το νέο αυτό δυναμικό παραγωγής είναι απαραίτητο όχι μόνο για τον ανταγωνισμό αλλά και για την επάρκεια ηλεκτρικής ενέργειας και ισχύος από το 2004-2005 και μετά.** Όμως στο νέο θεσμικό πλαίσιο, οι νέες επενδύσεις εξαρτώνται αποκλειστικά από την ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου από τους ιδιώτες και τη διασφάλιση χρηματοδότησης σε ιδιωτική οικονομική βάση. Στο πλαίσιο αυτό έχει σήμερα επιβεβαιωθεί ότι το τραπεζικό σύστημα θεωρεί τις επενδύσεις αυτές υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου με αποτέλεσμα τη συνεχή αναβολή της οριστικής απόφασης χρηματοδότησης με συνέπεια την καθυστερημένη και όχι έγκαιρη ολοκλήρωση των νέων μονάδων. Παρόλη την αύξηση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας, την αναγκαιότητα έγκαιρης υλοποίησης των νέων μονάδων ώστε να καλυφθεί η ζήτηση αυτή και την οικονομική ανταγωνιστικότητα της τεχνολογίας που επελέγη, ο επιχειρηματικός κίνδυνος θεωρείται υψηλός λόγω:
 - της αδυναμίας συγκρότησης πελατειακής βάσης 3-4 χρόνια πριν την ολοκλήρωση των μονάδων πράγμα φυσικό γιατί οι πελάτες δεν είναι δυνατόν σήμερα να δεσμευθούν με μακροχρόνια συμβόλαια όταν προσδοκούν νέες ευκαιρίες στην ανταγωνιστική αγορά του μέλλοντος,
 - της έλλειψης άλλων μηχανισμών της αγοράς που θα μπορούσε να απορροφά εν μέρει την ηλεκτρική παραγωγή των νέων μονάδων, όπως η δραστηριοποίηση χονδρεμπόρων ηλεκτρισμού (που δεν επιτρέπεται από το νόμο), η προθεσμιακή αγορά ενέργειας (χρηματιστήριο ενέργειας με δυνατότητα spot (δηλαδή συναλλαγών με φυσική παράδοση) συναλλαγών και προθεσμιακών συμβολαίων) ή η δυνατότητα προσφορών σε πλήρες κόστος στο μηχανισμό κατανομής φορτίου που διαχειρίζεται ο ΔΕΣΜΗΕ
 - της αδυναμίας πρόβλεψης της εξέλιξης των τιμολογίων πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας στους πελάτες και κυρίως του κατά πόσον θα επιτραπεί τα τιμολόγια να αντανακλούν

πλήρως το πραγματικό μακροχρόνιο οριακό κόστος, όπως εξάλλου προβλέπει και ο ισχύων νόμος

- του ενδεχομένου η ΔΕΗ εκμεταλλεόμενη τη δεσπόζουσα θέση της να μην αφήσει περιθώριο επιβίωσης στην αγορά των νεοεισερχομένων, όπως για παράδειγμα εκμεταλλεόμενη τις υπάρχουσες θέσεις σταθμών να κατασκευάζει επεντάσεις, να παρέχει σε υπερβολική τιμή π.χ. την κάλυψη εφεδρείας προς τους νέους παραγωγούς όταν οι μονάδες τους είναι σε βλάβη ή συντήρηση, να παρέχει ειπτώσεις που δεν αντανακλούν το πραγματικό κόστος σε επιλέγοντες πελάτες που συζητούν με νέο προμηθευτή ή να υπερτιμολογεί κάθε επιλέγοντα πελάτη που κάνει χρήση της υποχρεωτικής προμήθειας από τη ΔΕΗ (ως προμηθευτή τελευταίου καταφυγίου – last resort) σε περίπτωση αδυναμίας τροφοδότησής του από άλλο προμηθευτή, κλπ.
- της έλλειψης προσδιορισμού των τιμολογίων για τις χρεώσεις για τη χρήση του συστήματος, των δικτύων, των βοηθητικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος, όπως ήδη αναφέρθηκε
- την έλλειψη οριστικής δέσμευσης για την ημερομηνία στην οποία θα επεκταθεί το δικαίωμα επιλογής προμηθευτού σε όλους τους καταναλωτές, πράγμα σημαντικό για την οικονομική βιωσιμότητα των νέων μονάδων δεδομένου ότι στηρίζονται στην τεχνολογία του φυσικού αερίου σε συνδυασμένο κύκλο (ενώ η κάλυψη του φορτίου βάσης θα παραμένει κυρίως στις λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ)
- την έλλειψη αποσαφήνισης του θεσμικού πλαισίου για την απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου¹ και ιδιαίτερα το γεγονός ότι οι υποψήφιοι ηλεκτροπαραγωγοί που σήμερα επιδιώκουν να εξασφαλίσουν συμβόλαια προμήθειας φυσικού αερίου ώστε να χρηματοδοτηθούν από τις τράπεζες αντιμετωπίζουν ένα μονοπώλιο (τη ΔΕΠΑ) και των υπερβολικά υψηλών για τα Ευρωπαϊκά δεδομένα τιμολογίων χρήσης του συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου, σε συνδυασμό και με την αμφισβήτηση από τη ΔΕΠΑ, μονοπωλιακού φορέα στο φυσικό αέριο, του ρόλου του ρυθμιστικού πλαισίου.

Οι παραπάνω αβεβαιότητες είναι φυσικό να υπάρχουν σε μια πορεία σταδιακής απελευθέρωσης της αγοράς και μάλιστα με δεδομένη την επιλογή να δοθεί προτεραιότητα στη διατήρηση της καθιερωμένης και ενιαίας ΔΕΗ και κατά συνέπεια δημιουργίας ανταγωνισμού μόνο από νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και όχι από υφιστάμενο παραγωγικό δυναμικό. Για να είναι διατηρήσιμη η επιλογή αυτή, είναι απαραίτητη η άρση των αβεβαιοτήτων ώστε να υπάρξει προοπτική κάποιου πραγματικού ανταγωνισμού και να κατασκευασθούν οι νέες μονάδες, αλλά και έτσι να διασφαλιστεί η επάρκεια ηλεκτρικής ισχύος στο μέλλον. Αν η διασφάλιση επάρκειας ισχύος γίνει με άλλο τρόπο, τότε πλέον ανατρέπεται η πορεία ανάπτυξης ανταγωνισμού και μετά δεν θα είναι πια διατηρήσιμη η επιλογή της ενιαίας μορφής της ΔΕΗ υπό καθεστώς ανταγωνισμού.

¹ Για το λόγο αυτό η ΡΑΕ προτείνει την άμεση έναρξη της εφαρμογής της απελευθέρωσης της αγοράς φυσικού αερίου στην Ελλάδα και έχει προσλάβει σύμβουλο ώστε σε 7 μήνες να εισηγηθεί πλήρες κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο για το σκοπό αυτό. Ο μη συγχρονισμός της απελευθέρωσης των δύο αγορών, ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου αποτελεί μέγιστο εμπόδιο και έχει επισημανθεί επανειλημμένα και στις σχετικές εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

4. Τα Οφέλη από τον Ανταγωνισμό

Μέχρι πρότινος η Ελλάδα ουσιαστικά προωθούσε την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας λόγω υποχρέωσης εφαρμογής της Κοινοτικής Οδηγίας. Σήμερα πλέον είναι σαφές ότι η απελευθέρωση πρέπει να αποτελεί και εθνική επιλογή προτεραιότητας λόγω των εξής προσδοκιών οφέλους για τον καταναλωτή και την ανάπτυξη:

- Ο ανταγωνισμός μπορεί να μη μειώσει άμεσα τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας, μπορεί μάλιστα να χρειασθεί και κάποια αύξηση βραχυχρόνια, όμως είναι σίγουρο ότι μεσοχρόνια ή μακροχρόνια θα αποτρέψει τις μεγάλες αυξήσεις τιμών που αναπότρεπτα θα συνέβαιναν αν είχε διατηρηθεί η ΔΕΗ ως μονοπώλιο.
- Ο ανταγωνισμός αποτελεί μέσο προσέλκυσης νέων επενδυτικών πόρων, από τρίτες ή ξένες πηγές (εκτός ευρύτερου κρατικού τομέα), πράγμα απαραίτητο για τις επενδύσεις, την εξυγίανση του χρηματοοικονομικού χαρτοφυλακίου της ΔΕΗ και την ανάπτυξη της χώρας.
- Ο ανταγωνισμός επιταχύνει την αναδιοργάνωση και την εξυγίανση του κόστους της ΔΕΗ έτσι ώστε με την άρση των συσσωρευμένων στοιχείων αναποτελεσματικότητας να ωφεληθεί η ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης και ο καταναλωτής
- Ο ανταγωνισμός θα οδηγήσει να διαμορφώνονται τιμές που θα αντανακλούν το πραγματικό κόστος των υπηρεσιών ώστε να γίνει πιο ορθολογική η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και να βελτιωθεί η ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών
- Η ανταγωνιστική και οικονομικά υγιής ΔΕΗ που θα προκύψει σύμφωνα με τα παραπάνω θα μπορεί να επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε νέους τομείς και σε άλλες χώρες χωρίς να εμποδίζεται με το πρόσχημα περί της κρατικής υποστήριξης ή της έμμεσης υποστήριξης λόγω μη ανοίγματος της αγοράς στο εσωτερικό της χώρας.
- Μόνον εάν υπάρξει κάποιος πραγματικός ανταγωνισμός στο επίπεδο των Ελλήνων πελατών ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι διατηρήσιμη η επιλογή για ενιαία και ισχυρή ΔΕΗ και θα αποφευχθεί ο κίνδυνος εξαναγκασμού σε βίαιη προσαρμογή, όπως η κατάτμησή της σε εταιρείες που θα ανταγωνίζονται η μια την άλλη (κίνδυνος από δικαστικές διώξεις, προσφυγές στην επιτροπή ανταγωνισμού κλπ. που θα επικαλούνται έμμεση ή άμεση κρατική βοήθεια). Στην περίπτωση βέβαια αυτή η προσαρμογή θα συνοδευτεί και με απαξίωση μέρους ή του συνόλου της ΔΕΗ και επομένως εύκολη εξαγορά τμημάτων της. Επισημαίνεται ότι αυτό έχει ήδη συμβεί σε περιπτώσεις άλλων κρατών μελών και αποτελεί επίμονη απαίτηση των εκθέσεων του ΟΟΣΑ, του ΔΟΕ και του ΔΝΤ για την Ελλάδα. Τέλος, σημειώνεται ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θεωρώντας πλέον ως κριτήριο ανάπτυξης ανταγωνισμού το ποσοστό των πελατών που αλλάζουν προμηθευτή, θέτει σε λεπτομερή εξέταση τις χώρες μέλη στις οποίες η πρόοδος του ανταγωνισμού είναι περιορισμένη ή μηδενική (Γαλλία, Ελλάδα και Ιρλανδία).

5. Προοπτική για την Αγορά και τη ΔΕΗ

Για όλους τους παραπάνω λόγους η πορεία απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί μονόδρομο και μάλιστα πρέπει να ειληφθεί ως ευκαιρία για οφέλη στη χώρα, τους καταναλωτές και τη ΔΕΗ.

Η ΔΕΗ πρέπει να πρωτοστατεί η ίδια ώστε, όπως προβλέπει και το επιχειρησιακό της σχέδιο, να εξασφαλισθεί ότι ένα εύλογο ποσοστό των καταναλωτών θα τροφοδοτηθεί από άλλους προμηθευτές.

Το κριτήριο κατά πόσον αναπτύχθηκε κάποιος ανταγωνισμός σε μία χώρα δεν είναι τόσο ο τρόπος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αλλά η κατανομή των καταναλωτών στους προμηθευτές. Σύμφωνα και με την πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η κύρια σύγκριση δεν γίνεται στο ποσοστό των θεωρητικά επιλεγόντων πελατών αλλά στο ποσοστό των πελατών που πράγματι άλλαξαν προμηθευτή. Σε όλες τις εκθέσεις αυτές και για αρκετά χρόνια ακόμα η Ελλάδα θα είναι τελευταία με μηδενικό ποσοστό, πράγμα βέβαιο που δεν συμβαδίζει με την πορεία της ενιαίας αγοράς αλλά θα αποτελεί και τεκμήριο για προώθηση βίαιων προσαρμογών.

Αυτό το άνοιγμα της αγοράς σε ουσιαστικό ανταγωνισμό θα αποτελέσει για τη ΔΕΗ την έξωθεν καλή μαρτυρία ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί ως ενιαία επιχείρηση και να επεκταθεί στην ευρύτερη περιοχή.

Θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις και στον τομέα της οργάνωσης της αγοράς ώστε να μειωθούν οι αβεβαιότητες και να αρθούν τα εμπόδια στην εισοδο νέων παικτών στην αγορά. Οι διορθωτικές κινήσεις που θα πρέπει να συντείνουν στη δημιουργία ευέλικτων και πολλαπλών μηχανισμών οργανωμένης αγοράς ενέργειας, όπως η προθεσμιακή αγορά, η οργανωμένη αγορά προσφοράς και ζήτησης, η δραστηριοποίηση χονδρεμπόρων ενέργειας κλπ., θα αποτελέσουν και για τη ΔΕΗ ευκαιρία για συμμετοχή αφενός στις μελλοντικές χονδρεμπορικές συναλλαγές, αφετέρου στην αγοραπωλησία μεριδίων νέας ισχύος κατασκευασμένης μάλιστα με νέους επενδυτικούς πόρους ώστε η ΔΕΗ να βελτιστοποιεί το κόστος της και να εξυγιάνει το κεφαλαιουχικό χαρτοφυλάκιό της.

Ο κοινός στόχος πρέπει να είναι η επέκταση των νέων αυτών μηχανισμών της αγοράς στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιανατολικής Ευρώπης. Για να το πετύχει αυτό η χώρα πρέπει να είναι σε θέση να τους αναπτύξει έγκαιρα και στο εσωτερικό της ώστε να αποτελέσει το μητροπολιτικό κέντρο της νέας περιφερειακής ενιαίας αγοράς ενέργειας. Μια τέτοια ενιαία αγορά είναι πριν από όλα χρηματοοικονομική και εμπορική και αφορά λιγότερο σε φυσικές μετακινήσεις ενέργειας. Μπορεί επομένως γρήγορα να αναπτυχθεί και στο επίπεδο της ευρύτερης περιοχής. Μια τέτοια ενιαία αγορά και στην αρχή οι νέοι μηχανισμοί όπως η προθεσμιακή αγορά ενέργειας, αποτελούν το εφαλτήριο για το νέο ρόλο της ΔΕΗ στην ευρύτερη περιοχή.

Όπως ακριβώς είναι και η στρατηγική πολλών χωρών στην Ευρώπη, η ΔΕΗ διευκολύνοντας την ανάπτυξη του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της χώρας συγχρόνως αποκτά στέρεα βάση για την ανάπτυξή της και την ανταγωνιστικότητά της στην ευρύτερη αγορά της ΝΑ Ευρώπης πράγμα που θα διασφαλίσει τον ενιαίο της χαρακτήρα, την απασχόληση και το δυναμισμό της κεφαλαιουχικής της βάσης.

Αυτή αποτελεί κοινή και όχι ανταγωνιστική στρατηγική για τη ΔΕΗ, για τους νεοεισερχόμενους στην ελληνική αγορά ενέργειας, για τη ρυθμιστική πολιτική αλλά και για την ανάπτυξη και την απασχόληση στη χώρα. Η στάση της άρνησης του ανταγωνισμού, της αμυντικής τακτικής ή της διασφάλισης αποκλειστικότητας εντός της στενής ελληνικής αγοράς οδηγεί με σιγουριά σε μεγάλα προβλήματα στο μέλλον και σε κάθε περίπτωση αφαιρεί πριν από όλα από την ίδια τη ΔΕΗ τα μελλοντικά οφέλη από την ανάπτυξη της αγοράς στην ευρύτερη περιοχή της χώρας.

6. Προτάσεις της ΡΑΕ

Οργάνωση της αγοράς

Η προτεινόμενη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας περιλαμβάνει τους παραγωγούς που κατέχουν άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τους προμηθευτές που κατέχουν άδεια προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, τους επιλέγοντες και μη επιλέγοντες πελάτες, το ΔΕΣΜΗΕ ως Διαχειριστή του Συστήματος και τη ΔΕΗ ως Διαχειριστή του Δικτύου. Οι οικονομικές συναλλαγές και συμβάσεις γίνονται μεταξύ των παραγωγών και των προμηθευτών ή απευθείας των πελατών, μεταξύ των προμηθευτών και των πελατών και μεταξύ των προμηθευτών και παραγωγών και του ΔΕΣΜΗΕ. Οργανωμένες αγοραπωλησίες ηλεκτρικής ενέργειας, συμβολαίων και άλλων τίτλων που αναφέρονται στην υποκείμενη αγορά της ενέργειας διενεργούνται στο πλαίσιο του Χρηματιστηρίου Ενέργειας που ιδρύεται ως επέκταση του υφιστάμενου Χρηματιστηρίου Παραγωγών. Η διασφάλιση επάρκειας ηλεκτρικής ενέργειας αντιμετωπίζεται αφενός μέσω συστήματος τίτλων που αφορούν στην εξασφάλιση διαθεσιμότητας ισχύος (Πιστοποιητικά Διαθεσιμότητας Ισχύος – ΠΔΙ), οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο αγοραπωλησιών και της παρέμβασης του Διαχειριστή του Συστήματος, αφετέρου μέσω των ίδιων των μηχανισμών της οργανωμένης αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (ημερήσιας με άμεση παράδοση και προθεσμιακής). Η κατανομή φορτίου σε πραγματικό χρόνο και η λειτουργία του Συστήματος διενεργείται από το Διαχειριστή του Συστήματος χωρίς σημαντική μεταβολή από τα ισχύοντα, ενώ προβλέπεται προετοιμασία ώστε σε μελλοντικό χρόνο να εισαχθεί αγορά αποκλίσεων ισχύος πραγματικού χρόνου με λειτουργό το Διαχειριστή του Συστήματος.

Βασικά Στοιχεία της Πρότασης

Τα βασικά στοιχεία της πρότασης της ΡΑΕ είναι τα εξής:

➤ Αναβάθμιση ΔΕΣΜΗΕ

Ο ρόλος του Διαχειριστή του Συστήματος (ΔΕΣΜΗΕ ΑΕ) αναβαθμίζεται αναλαμβάνοντας την αποστολή να είναι το «τελευταίο καταφύγιο» για τους καταναλωτές, ώστε να διασφαλίζονται τα αναγκαία περιθώρια επάρκειας και αξιοπιστίας της τροφοδοσίας με ηλεκτρική ενέργεια.

➤ Πιστοποιητικά Διαθεσιμότητας Ισχύος (ΠΔΙ)

Εκδίδονται από τους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας και τίθενται σε αγοραπωλησία, με παράλληλη υποχρέωση των προμηθευτών να έχουν στην κατοχή τους τέτοια πιστοποιητικά ανάλογα με τις πωλήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που εκάστοτε πραγματοποιούν. Δημιουργείται έτσι αγορά προσφοράς και ζήτησης δικαιωμάτων ηλεκτρικής ισχύος που θα έχει ρευστότητα και θα καλλιεργήσει θετικές προσδοκίες, ώστε να διασφαλισθεί η επιχειρηματική βιωσιμότητα των μονάδων παραγωγής. Αυτό είναι απαραίτητο για τη μελλοντική επάρκεια ηλεκτρικής ισχύος στη χώρα δεδομένης της μεγάλης αύξησης της ζήτησης και των περιορισμένων δυνατοτήτων των διασυνδέσεων με άλλα ηλεκτρικά συστήματα.

➤ Ειδικό ανταποδοτικό τέλος υπέρ ΔΕΣΜΗΕ για προαγορά ΠΔΙ

Ο Διαχειριστής του Συστήματος θα συμβάλλει στη ρευστότητα της αγοράς των Πιστοποιητικών Διαθεσιμότητας Ισχύος αναλαμβάνοντας να προαγοράζει ένα ρυθμιζόμενο, με βάση κυλιόμενο προγραμματισμό, ποσοστό τέτοιων πιστοποιητικών που αντιστοιχούν σε νέες μονάδες

παραγωγής. Ο Διαχειριστής του Συστήματος θα διαθέτει τα πιστοποιητικά αυτά στους προμηθευτές, οι οποίοι θα έχουν την υποχρέωση να κατέχουν επαρκή πιστοποιητικά για την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας. Έτσι, ο Διαχειριστής παρέχει προς τους καταναλωτές υπηρεσία διασφάλισης των περιθωρίων επάρκειας ισχύος η οποία θα χρηματοδοτείται από τους καταναλωτές με βάση ειδικό ανταποδοτικό τέλος ύψους 0,20 Δρχ/kWh υπέρ του ΔΕΣΜΗΕ.

➤ **Οργανωμένη Ημερήσια Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας**

Οι προμηθευτές και οι επιλεγόντες πελάτες θα μπορούν να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια από οργανωμένη αγορά η οποία συγκροτείται ως επέκταση του Χρηματιστηρίου Παραγώγων. Επίσης θα επιτρέπεται ένας προμηθευτής να πουλά ηλεκτρική ενέργεια σε άλλον προμηθευτή. Η οργανωμένη ημερήσια αγορά θα αφορά στην προσφορά και ζήτηση για κάθε ώρα της επόμενης ημέρας. Σε διαπραγμάτευση στην αγορά τίθεται μόνο η παραγωγή από μονάδες πετρελαίου, φυσικού αερίου, υδροηλεκτρικά και οι εισαγωγές. Η λιγνιτική παραγωγή της ΔΕΗ ρυθμίζεται από την ίδια τη ΔΕΗ, η οποία υποχρεούται να υποβάλλει στο ΔΕΣΜΗΕ ημερήσιο πρόγραμμα φόρτισης λιγνιτικών μονάδων. Από τη διαπραγμάτευση προσφοράς και ζήτησης στην ημερήσια αγορά θα προκύπτει τιμή ισορροπίας για κάθε ώρα της επόμενης ημέρας, την οποία πληρώνουν όλοι οι προμηθευτές ή οι επιλεγόντες πελάτες όταν προμηθεύονται ενέργεια από την αγορά αυτή. Οι παραγωγοί που προσφέρουν στην αγορά αυτή αμείβονται με βάση την προσφορά τους. Όσοι προμηθεύονται ενέργεια από τη λιγνιτική παραγωγή της ΔΕΗ πληρώνουν τίμημα που καθορίζεται από τη ΔΕΗ με βάση το εσωτερικό τιμολόγιο πώλησης από τη ΔΕΗ ως Παραγωγή στη ΔΕΗ ως Προμηθευτής. Η οργάνωση αυτή της αγοράς απαλλάσσει τους νέους παραγωγούς από το βάρος της ανεύρεσης πελατών, σε αντίθεση με το ισχύον σήμερα πλαίσιο όπου ουσιαστικά ταυτίζονταν οι παραγωγοί με τους προμηθευτές. Έτσι, οι νέοι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας δεν θα πωλούν απευθείας σε πελάτες ή προμηθευτές, αλλά στην οργανωμένη ημερήσια αγορά, πράγμα ευνοϊκό για την επιχειρηματική τους βιωσιμότητα, δεδομένων και των υψηλών ρυθμών αύξησης της ζήτησης.

➤ **Προθεσμιακή Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας**

Είναι εύλογο, οι παραγωγοί να συνάπτουν συμβόλαια προθεσμιακού χαρακτήρα με τους προμηθευτές ή τους πελάτες, ώστε να διευθετούνται χρηματοοικονομικά οι ενδεχόμενες αποκλίσεις μεταξύ σταθερών τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, που επιζητούν οι καταναλωτές και των κυμαινόμενων τιμών, που διαμορφώνονται στην ημερήσια αγορά. Τα συμβόλαια αυτά που μπορούν να λάβουν και τη μορφή χρηματιστηριακών παραγώγων (δικαιώματα προαίρεσης, συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, κλπ.) θα είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην Προθεσμιακή Αγορά Ενέργειας που επίσης θα αναπτυχθεί ως επέκταση του Χρηματιστηρίου Παραγώγων. Στο ίδιο πλαίσιο θα γίνεται διαπραγμάτευση και των Πιστοποιητικών Διαθεσιμότητας Ισχύος. Προβλέπεται επίσης επέκταση της Προθεσμιακής Αγοράς Ενέργειας σε χρηματιστηριακά προϊόντα που θα αφορούν στο φυσικό αέριο και συναλλαγές στα πλαίσια της αναπτυσσόμενης αγοράς ενέργειας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

➤ **Κανόνες σχετικά με τη διάθεση της Λιγνιτικής Παραγωγής της ΔΕΗ**

Θα είναι στη διακριτική ευχέρεια της ΔΕΗ ΑΕ να διαθέτει σε προμηθευτές (περιλαμβανομένης της ΔΕΗ ως Προμηθευτή) ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από λιγνιτικές μονάδες της. Προκειμένου να αποφευχθεί κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης της ΔΕΗ στην αγορά λόγω του προνομίου αυτού, προβλέπονται οι εξής κανόνες: α) δεν θα επιτρέπεται η διακριτική μεταχείριση των πελατών (όχι σταυροειδείς επιδοτήσεις) από τη ΔΕΗ σε ότι αφορά στο κόστος του μείγματος ενέργειας που προσφέρει η ΔΕΗ στους πελάτες, πράγμα που θα εξακριβώνεται

με λογιστικούς ελέγχους, β) κανέναν προμηθευτή περιλαμβανομένης και της ΔΕΗ ως Προμηθευτή δεν θα μπορεί να δεσμεύει το σύνολο της λιγνιτικής παραγωγής για πώληση σε πελάτες. Ένα ρυθμιζόμενο ποσοστό της λιγνιτικής παραγωγής (π.χ. 10% ανάλογα και με την εξέλιξη του ανταγωνισμού μεταξύ προμηθευτών) θα διατίθεται με τρόπο διαφανή και χωρίς διακρίσεις π.χ. μέσω δημοπρασιών, για πώληση σε άλλους προμηθευτές. γ) η ΔΕΗ θα έχει τη διακριτική ευχέρεια πώλησης σε άλλο προμηθευτή λιγνιτικής παραγωγής επιπλέον του ρυθμιζόμενου ποσοστού, την οποία όμως θα τιμολογεί όχι λιγότερο από τη διακριτή τιμή στην οποία η ΔΕΗ ως Παραγωγός πωλεί λιγνιτική παραγωγή στη ΔΕΗ ως Προμηθευτή. Οι κανόνες αυτοί, που θα ισχύσουν κατά τη μεταβατική περίοδο συντελούν στην ανάπτυξη ανταγωνισμού στο επίπεδο των καταναλωτών, το οποίο είναι και ο βασικός στόχος της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Αναλυτική Περιγραφή της Πρότασης

Ο Διαχειριστής του Συστήματος (ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε.)

Αναβαθμίζεται ο ρόλος του ΔΕΣΜΗΕ ο οποίος ως δημόσια εταιρεία χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό και χωρίς στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών αναλαμβάνει το κύριο βάρος των υπηρεσιών που είναι προς όφελος όλων των καταναλωτών και πρέπει να παρέχονται χωρίς διακρίσεις και χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό ο ΔΕΣΜΗΕ εκτός από τις αρμοδιότητες που ήδη έχει αναλαμβάνει και το ρόλο του «τελευταίου καταφυγίου» επάρκειας και αξιοπιστίας. Συγκεκριμένα, ο ΔΕΣΜΗΕ

1. Συνεχίζει να είναι υπεύθυνος για την κατανομή φορτίου στις διαθέσιμες μονάδες και να διασφαλίζει την παροχή των βοηθητικών υπηρεσιών στο σύστημα, ανακτώντας την αποζημίωση που καταβάλλει για τις βοηθητικές υπηρεσίες μέσω του λογαριασμού προσαυξήσεων.
2. Πραγματοποιεί την κατανομή φορτίου σε ωριαία βάση για κάθε ημέρα εφαρμόζοντας: α) το πρόγραμμα φόρτισης των λιγνιτικών μονάδων παραγωγής το οποίο καταρτίζει η ΔΕΗ για τις λιγνιτικές της μονάδες β) πρόγραμμα φόρτισης το οποίο του υποβάλλει η Ημερήσια Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας και το οποίο προκύπτει από μηχανισμό διαπραγμάτευσης μεταξύ της προσφοράς από τις μονάδες πετρελαίου, φυσικού αερίου, τα υδροηλεκτρικά και τις εισαγωγές και της αναμενόμενης ζήτησης.
3. Συνεχίζει να ανακτά μέσω του λογαριασμού προσαυξήσεων κάθε κόστος σχετικά με τυχόν αποκλίσεις ή τεχνικούς περιορισμούς κατά τον πραγματικό χρόνο λειτουργίας του συστήματος και εφαρμόζει πρόγραμμα εκκαθάρισης συναλλαγών μεταξύ των μονάδων που απαιτούνται λόγω ενδεχόμενων αποκλίσεων του προγράμματος φόρτισης και της κατανομής φορτίου. Η εκκαθάριση αυτή βασίζεται στο κόστος καυσίμου των μονάδων.
4. Συνεχίζει να εφαρμόζει κυλιόμενο σύστημα προβλέψεων της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και πρόβλεψης της διαθεσιμότητας ηλεκτρικής ισχύος.
5. Αναλαμβάνει το ρόλο του προμηθευτή «τελευταίου καταφυγίου», ο οποίος έχει την έννοια κάλυψης της ζήτησης ενέργειας από καταναλωτή ο οποίος αποδεδειγμένα δεν δύναται να εξεύρει προμηθευτή ούτε υπάρχει διαθέσιμη ενέργεια από την Οργανωμένη Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας. Προς τούτο, αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίζει κάθε έτος επαρκή περιθώρια μελλοντικής διαθέσιμης ισχύος για το σύστημα, μέσω της προαγοράς από νέες μονάδες παραγωγής Πιστοποιητικών Διαθεσιμότητας Ισχύος για το δεύτερο έτος μετά το τρέχον. Ο όγκος τέτοιων πιστοποιητικών που προαγοράζει για κάθε έτος ρυθμίζεται ως ποσοστό της προβλεπόμενης ζήτησης ενέργειας και των προβλέψεων για τη διαθεσιμότητα

ισχύος του έτους αυτού. Για το σκοπό αυτό ο Διαχειριστής προκηρύσσει ετησίως μειοδοτικό διαγωνισμό στον οποίο συμμετέχουν ως προσφέροντες οι κάτοχοι αδειών για νέες μονάδες παραγωγής στη χώρα. Από το διαγωνισμό προκύπτει τίμημα με βάση το οποίο προαγοράζονται τα Πιστοποιητικά Διαθεσιμότητας Ισχύος και τα οποία ο Διαχειριστής μπορεί αργότερα να μεταπωλήσει σε προμηθευτές, οι οποίοι έχουν την υποχρέωση να κατέχουν επαρκή Πιστοποιητικά, ανάλογα με τις πωλήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που πραγματοποιούν. Με την προαγορά Πιστοποιητικών Διαθεσιμότητας Ισχύος από νέες μονάδες παραγωγής ο Διαχειριστής του Συστήματος συμβάλλει στη ρευστότητα της αγοράς των Πιστοποιητικών και στη διασφάλιση επαρκών περιθωρίων επάρκειας ισχύος..

6. Ο Διαχειριστής τηρεί ειδικό λογαριασμό προσαυξήσεων τον οποίο πιστώνει με τα έσοδα από τη μεταπώληση των πιστοποιητικών και χρεώνει με τις δαπάνες αγοράς πιστοποιητικών και το χρηματοοικονομικό και λειτουργικό κόστος της διαδικασίας αυτής. Η εξομάλυνση του ισολογισμού του λογαριασμού αυτού υπολογίζεται ως χρηματοοικονομικό κόστος και ανακτάται μέσω ενιαίου διαχρονικά τιμήματος ανά kWh το οποίο επιβάλλεται από το Διαχειριστή σε όλους τους καταναλωτές ως ανταποδοτικό τέλος της υπηρεσίας διασφάλισης των περιθωρίων επάρκειας ισχύος που τους παρέχει. Το ύψος του τιμήματος αυτού έχει υπολογισθεί σε 0,280χ/kWh.

Προμηθευτής Ηλεκτρικής Ενέργειας

1. Συνεχίζει να υποβάλλει σε ημερήσια βάση στο Διαχειριστή του Συστήματος το φορτίο των πελατών του.
2. Στην ίδια ημερήσια δήλωση περιλαμβάνει τον τρόπο κάλυψης της ενέργειας η οποία μπορεί να γίνεται είτε από λιγνιτική παραγωγή με βάση διμερές συμβόλαιο με τη ΔΕΗ Α.Ε. ή/και από την Ημερήσια Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας μέσω απευθείας αγορών ή συμβολαίων. Σε περίπτωση αδυναμίας να εξασφαλίσει την κάλυψη του συνόλου της ενέργειας των πελατών του ο προμηθευτής καταβάλλει στο Διαχειριστή του Συστήματος ρυθμιστικά οριζόμενο τίμημα που αντιστοιχεί στο κόστος απώλειας φορτίου.
3. Υποχρεούται να κατέχει επαρκή Πιστοποιητικά Διαθεσιμότητας Ισχύος, ανάλογα με τις πωλήσεις που πραγματοποιεί σε μηνιαία βάση, τα οποία αποκτά είτε απευθείας από Παραγωγούς είτε μέσω συναλλαγών με άλλους Προμηθευτές και την Προθεσμιακή Αγορά είτε από το Διαχειριστή του Συστήματος. Σε περίπτωση αδυναμίας να εξασφαλίσει κατοχή τέτοιων πιστοποιητικών που αντιστοιχεί στο σύνολο της ενέργειας που διαθέτει σε πελάτες, ο προμηθευτής καταβάλλει στο Διαχειριστή του Συστήματος ρυθμιστικά οριζόμενο τίμημα που αντιστοιχεί στο κόστος απώλειας φορτίου.
4. Για λόγους ασφάλειας ανεφοδιασμού υποχρεούνται οι εισαγωγείς ηλεκτρικής ενέργειας να κατέχουν μηνιαίως Πιστοποιητικά Διαθεσιμότητας Ισχύος από μονάδες παραγωγής της Ελλάδας τα οποία αντιστοιχούν στη δραστηριότητά τους σύμφωνα με ρυθμιζόμενο ποσοστό. Για το υπόλοιπο ποσοστό πρέπει να έχουν διασφαλίσει μακροχρόνια δέσμευση ανάλογης ικανότητας μεταφοράς στις διεθνείς διασυνδέσεις.
5. Οι επιλέγοντες πελάτες στο μέτρο που επιθυμούν να προμηθεύονται ενέργεια χωρίς τη μεσολάβηση προμηθευτή αναλαμβάνουν όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπονται για τους προμηθευτές (όπως η κατοχή Πιστοποιητικών Διαθεσιμότητας Ισχύος) και δεν έχουν δικαίωμα μεταπώλησης της ενέργειας.

Χρηματιστήριο Ενέργειας

1. Αποτελείται από δύο μέρη: την Αγορά Ενέργειας με υποχρέωση φυσικής παράδοσης (Ημερήσια Αγορά) και την Προθεσμιακή Αγορά Τίτλων (ΠΑΤ).
2. Η Αγορά Ενέργειας με υποχρέωση φυσικής παράδοσης περιλαμβάνει προσφορές από παραγωγούς και ζήτηση από προμηθευτές και επιλέγοντες πελάτες που αφορούν σε φυσική παράδοση ηλεκτρικής ενέργειας κατά τις ώρες της επόμενης ημέρας (Ημερήσια Αγορά για την επόμενη ημέρα, day ahead market) ή σε μελλοντική χρονική περίοδο (συμβόλαια μελλοντικής φυσικής παράδοσης, forward market).
3. Προκειμένου να ενταχθούν στην Κατανομή Φορτίου του ΔΕΣΜΗΕ, όλοι οι παραγωγοί (από θερμικές ή υδροηλεκτρικές μονάδες) εκτός των λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ ΑΕ και οι εισαγωγείς ηλεκτρικής ενέργειας υποχρεούνται να κάνουν προσφορές στην Ημερήσια Αγορά - επόμενης ημέρας. Υφίσταται επίσης υποχρέωση των παραγωγών να προσφέρουν στην Ημερήσια Αγορά -επόμενης ημέρας εφόσον οι μονάδες είναι τεχνικά διαθέσιμες. Κάθε προσφορά πρέπει να είναι χωριστή για κάθε μονάδα παραγωγής. Για τις θερμικές μονάδες η προσφορά περιλαμβάνει πρόγραμμα φόρτισης σε τρία τμήματα για κάθε ώρα της επόμενης ημέρας και τίμημα για κάθε τμήμα το οποίο τίμημα διαμορφώνεται ελεύθερα, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι μικρότερο του μακροχρόνιου οριακού κόστους της μονάδας (το όριο αυτό μπορεί να ελέγχεται εκ των υστέρων). Για τις υδροηλεκτρικές μονάδες και τις εισαγωγές η προσφορά περιλαμβάνει ισχύ ανά ώρα και τίμημα το οποίο μπορεί να είναι και μηδέν και το οποίο όμως δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο ρυθμιστικά οριζόμενου τιμήματος που αντιστοιχεί σε μακροχρόνιο οριακό κόστος μονάδας κάλυψης αιχμής φορτίου.
4. Δικαίωμα αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ημερήσια Αγορά – επόμενης ημέρας έχουν οι Προμηθευτές, οι επιλέγοντες καταναλωτές και ο ΔΕΣΜΗΕ ως προμηθευτής «τελευταίου καταφυγίου» ο οποίος για το σκοπό αυτό μπορεί και να ενεργοποιεί τα Πιστοποιητικά Διαθεσιμότητας Ισχύος που κατέχει και δεν έχει διαθέσει σε άλλους προμηθευτές. Η πρόθεση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τους παραπάνω δηλώνεται με τη μορφή ωριαίου προγράμματος αγοράς ισχύος για την επόμενη ημέρα.
5. Η τιμή ισορροπίας της αγοράς για κάθε ώρα της επόμενης ημέρας προσδιορίζεται ως σταθμισμένος μέσος όρος των τιμών των προσφορών ισχύος οι οποίες διατάσσονται σε αύξουσα σειρά μέχρι την κάλυψη της συνολικής ζήτησης. Οι αγοραστές πληρώνουν σε αυτήν την τιμή ισορροπίας και κάθε παραγωγός εισπράττει σύμφωνα με την τιμή της προσφοράς του και την ισχύ που επιλέγεται για την κάλυψη της ζήτησης.
6. Τα συμβόλαια μελλοντικής φυσικής παράδοσης εφόσον είναι σε ισχύ, λαμβάνονται υπόψη στην Ημερήσια Αγορά – επόμενης ημέρας ως δηλώσεις προσφοράς και ζήτησης. Ανάλογα με τη μορφή τους τα συμβόλαια αυτά λαμβάνονται είτε ως δηλώσεις προσφοράς μηδενικού τιμήματος και πραγματοποιούνται χωρίς να επηρεάζουν την υπόλοιπη αγορά, είτε ως δηλώσεις προσφοράς με προκαθορισμένο τίμημα μόνο για την ισχύ οπότε συμμετέχουν κανονικά στη διαδικασία κατανομής και στην εκκαθάριση της αγοράς της επόμενης ημέρας.
7. Οι οικονομικοί όροι των συναλλαγών μεταξύ παραγωγών και προμηθευτών ή επιλεγόντων πελατών μπορεί να διευθετούνται περαιτέρω μέσω προθεσμιακών συμβάσεων που συνάπτονται ελεύθερα και έχουν τη μορφή δικαιωμάτων προαίρεσης (options) ή συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης (futures).

8. Η Προθεσμιακή Αγορά Ενέργειας ΠΑΤ έχει ως αντικείμενο την αγοραπωλησία τέτοιων προθεσμιακών συμβολαίων (over the counter) και τη διαπραγματεύσή τους σε μια οργανωμένη αγορά. Επίσης η ΠΑΤ μπορεί να εκδίδει προθεσμιακά προϊόντα που έχουν επίσης τη μορφή δικαιωμάτων και τα οποία επίσης είναι αντικείμενο αγοραπωλησίας στην οργανωμένη αγορά. Τέλος η ΠΑΤ προσφέρει υπηρεσία οργανωμένης δευτερογενούς αγοραπωλησίας Πιστοποιητικών Διαθεσιμότητας Ισχύος. Δικαίωμα συμμετοχής στην ΠΑΤ έχουν και τρίτοι που δεν είναι παραγωγοί ή προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με τους κανόνες συμμετοχής στο Χρηματιστήριο Παραγώνων.
9. Με σκοπό την εξασφάλιση ρευστότητας αλλά και ευέλικτων μηχανισμών διαχείρισης κινδύνου, η ΠΑΤ θα μπορεί να διεκπεραιώνει συναλλαγές και σχετικά με το φυσικό αέριο και προθεσμιακά συμβόλαια ηλεκτρικής ενέργειας σε Βαλκανικό επίπεδο.

Λιγνιτική παραγωγή της ΔΕΗ ΑΕ

1. Η ΔΕΗ ΑΕ διατηρεί το προνόμιο να συνάπτει διμερή συμβόλαια για τη διάθεση της ηλεκτρικής παραγωγής από λιγνιτικούς σταθμούς χωρίς να υποβάλλει προσφορά στο Χρηματιστήριο Ενέργειας. Τα συμβόλαια αυτά εκπληρώνονται υποχρεωτικά από το Διαχειριστή του Συστήματος κατά την κατανομή φορτίου.
2. Τα διμερή συμβόλαια για τη λιγνιτική παραγωγή συνάπτονται μεταξύ της ΔΕΗ ΑΕ ως παραγωγός και είτε της ΔΕΗ ΑΕ ως προμηθευτής είτε των άλλων προμηθευτών ή επιλεγόντων πελατών.
3. Σχετικά με τη σύναψη των συμβολαίων αυτών δεν επιτρέπεται να γίνεται διακριτική μεταχείριση των προμηθευτών και των πελατών. Για το σκοπό αυτό:
 - i. το τίμημα του διμερούς συμβολαίου μεταξύ ΔΕΗ ΑΕ ως παραγωγός και της ΔΕΗ ΑΕ ως προμηθευτής δημοσιοποιείται
 - ii. το τίμημα ελέγχεται ώστε να μην είναι μικρότερο του μακροχρόνιου οριακού κόστους της παραγωγής από σταθμούς φορτίου βάσης
 - iii. ελέγχεται ότι η χρέωση της ηλεκτρικής ενέργειας βάσης σε πελάτες γίνεται χωρίς καμία διάκριση των πελατών (όχι σταυροειδείς επιδοτήσεις)
 - iv. κανένας προμηθευτής περιλαμβανομένης και της ΔΕΗ ως Προμηθευτή δεν θα μπορεί να δεσμεύει το σύνολο της λιγνιτικής παραγωγής για πώληση σε πελάτες. Ένα ρυθμιζόμενο ποσοστό της λιγνιτικής παραγωγής (π.χ. 10% ανάλογα και με την εξέλιξη του ανταγωνισμού μεταξύ προμηθευτών) θα διατίθεται με τρόπο διαφανή και χωρίς διακρίσεις π.χ. μέσω δημοπρασιών, για πώληση σε άλλους προμηθευτές
 - v. η ΔΕΗ θα έχει τη διακριτική ευχέρεια πώλησης σε άλλο προμηθευτή λιγνιτικής παραγωγής επιπλέον του ρυθμιζόμενου ποσοστού, την οποία όμως θα τιμολογεί όχι λιγότερο από τη διακριτή τιμή στην οποία η ΔΕΗ ως Παραγωγός πωλεί λιγνιτική παραγωγή στη ΔΕΗ ως Προμηθευτή. Οι κανόνες αυτοί, που θα ισχύσουν κατά τη μεταβατική περίοδο συντελούν στην ανάπτυξη ανταγωνισμού στο επίπεδο των καταναλωτών, το οποίο είναι και ο βασικός στόχος της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιλέγοντες Πελάτες

1. Η Ελληνική περίπτωση έχει ιδιομορφίες, αφενός σχετικά με τη δομή της ηλεκτρικής κατανάλωσης κατά κλάδο (μικρό σχετικό μερίδιο της βαριάς βιομηχανίας, μεγάλος αριθμός μικρομεσαίων καταναλώσεων και αδυναμία ουσιαστικής διάκρισης μεταξύ πολλών εμπορικών καταναλωτών από τους οικιακούς), αφετέρου σχετικά με τη δομή της παραγωγής (βασική δομή από λιγνιτιές μονάδες βάσης φορτίου και ανάπτυξη νέων μονάδων μόνο με φυσικό αέριο). Δεδομένης και της ύπαρξης ενός μόνο παραγωγού και διανομέα ηλεκτρικής ενέργειας (της ΔΕΗ), δεν έχει νόημα να εφαρμοσθεί κλαδικό ή ποσοτικό κριτήριο για τον καθορισμό του δικαιώματος επιλογής προμηθευτή. Για το λόγο αυτό ακολουθήθηκε διαδικασία καθορισμού με κριτήριο την τάση στην οποία συνδέεται ο καταναλωτής. Έτσι για την Ελλάδα εκ των πραγμάτων το επόμενο βήμα είναι η επέκταση του δικαιώματος επιλογής προμηθευτού και στους καταναλωτές που συνδέονται στη χαμηλή τάση.
2. Δεδομένων των δυσκολιών προσέλευσης επενδυτών και προμηθευτών στην ελληνική αγορά λόγω της δομής της και του στόχου να υπάρξει κάποιος, έστω μικρός αλλά πραγματικός, ανταγωνισμός για τους καταναλωτές και μάλιστα με ηλεκτρική ενέργεια που κυρίως θα προέρχεται από παραγωγή στην Ελλάδα, κρίνεται απολύτως απαραίτητο να προσδιοριστεί από τώρα, ανεξάρτητα από τη νέα Οδηγία, η ημερομηνία κατά την οποία το δικαίωμα επιλογής προμηθευτή θα επεκταθεί και στη χαμηλή τάση. Οι νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που θα μπουν στον ανταγωνισμό, όντας υποχρεωτικά μονάδες φυσικού αερίου για περιβαλλοντικούς λόγους (Κιότο) και λόγους προώθησης της ωρίμανσης και αξιοποίησης της υποδομής φυσικού αερίου, απευθύνονται λόγω των οικονομικών τους χαρακτηριστικών κυρίως σε διάσπαρτους και πολλούς καταναλωτές και λιγότερο στη βαριά βιομηχανία. Η οικονομική τους βιωσιμότητα και επομένως η επιτυχία της προσέλευσης των επενδύσεων αυτών, εξαρτάται από τις προσδοκίες σχετικά με το δυνητικό τους πελατολόγιο, το οποίο όπως εξηγήθηκε είναι ανυπόστατο οικονομικά αν δεν περιλαμβάνει δυνητικά καταναλωτές από όλο το φάσμα κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Επειδή σήμερα διαμορφώνονται από τους ενδιαφερόμενους τα σχετικά επιχειρηματικά σχέδια είναι απαραίτητο να διευκρινισθεί καθαρά και έγκαιρα η ημερομηνία επέκτασης του δικαιώματος επιλογής προμηθευτού και στους καταναλωτές που συνδέονται με τη χαμηλή τάση. Είναι σκόπιμο η ημερομηνία αυτή να συγχρονισθεί με την ημερομηνία κατά την οποία αναμένεται να λειτουργήσουν οι νέες μονάδες φυσικού αερίου που έχουν αδειοδοτηθεί και η οποία είναι η 1/1/2005.

Μελλοντικοί στόχοι ενίσχυσης του ανταγωνισμού

1. Σύστημα Εικαθάρισης Λογαριασμών Καταναλωτών

Ο Διαχειριστής του Δικτύου Διανομής θα αναπτύξει σύστημα εικαθάρισης των λογαριασμών των καταναλωτών που πρέπει να λειτουργεί χωρίς διακρίσεις μεταξύ προμηθευτών και το οποίο θα επιτρέπει κάθε καταναλωτής, εφόσον το επιθυμεί, να έχει συγχρόνως περισσότερους από έναν προμηθευτές και να αλλάζει συχνά προμηθευτή. Είναι αυτονόητο ότι η σύνδεση στο δίκτυο και η φυσική διακίνηση της ηλεκτρικής ενέργειας προς τους καταναλωτές παραμένει αποκλειστικό δικαίωμα και υποχρέωση της ΔΕΗ ως Διαχειριστή του Δικτύου για την οποία και εισπράττει αντάλλαγμα. Το σύστημα εικαθάρισης λογαριασμών θα αφορά στις εμπορικές πράξεις πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας και θα έχει σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη ανταγωνισμού στο επίπεδο των καταναλωτών.

2. Αγορά Αποκλίσεων σε Πραγματικό Χρόνο

Ο Διαχειριστής του Συστήματος θα αναπτύξει σύστημα αγοραπωλησίας των αποκλίσεων που συμβαίνουν σε πραγματικό χρόνο κατά την κατανομή φορτίου. Οι αποκλίσεις αυτές προκύπτουν γιατί τα προγράμματα φόρτισης μονάδων που υποβάλλονται για την επόμενη ημέρα από τη ΔΕΗ για τη λιγνιτική παραγωγή και από την Ημερήσια Αγορά για τις υπόλοιπες μονάδες δεν μπορούν κατά τον πραγματικό χρόνο να υλοποιηθούν επακριβώς από το ΔΕΣΜΗΕ. Οι αποκλίσεις μπορεί να οφείλονται σε τεχνικές βλάβες μονάδων, σε τεχνικούς περιορισμούς του συστήματος μεταφοράς υψηλής τάσης, σε διαφορά μεταξύ της προβλεπόμενης κατανάλωσης την προηγούμενη ημέρα και της πραγματικής κατανάλωσης, καθώς και σε ανάγκες του συστήματος σε επικουρικές υπηρεσίες. Η τεχνική διευθέτηση και λογιστική εκκαθάριση των αποκλίσεων αυτών θα γίνεται προς το παρόν όπως και σήμερα προβλέπεται στους ισχύοντες Κώδικες. Στο μέλλον όμως ο Διαχειριστής του Συστήματος θα αναπτύξει σύστημα αγοραπωλησιών σε πραγματικό χρόνο για τη διευθέτηση αυτών των αποκλίσεων.

Πρόσθετα μέτρα

1. Άμεση εφαρμογή του λογιστικού διαχωρισμού της ΔΕΗ ώστε να οριστικοποιηθούν οι χρεώσεις για τη χρήση του συστήματος και του δικτύου
2. Το δικαίωμα επιλογής προμηθευτή επεκτείνεται και σε όλους τους καταναλωτές χαμηλής τάσης από την 1/1/2005
3. Όλα τα τιμολόγια των πελατών πρέπει να αναγράφουν, χωριστά από τη χρέωση για την ενέργεια, τη χρέωση για τη χρήση του συστήματος ή δικτύου (κατά είδος τάσης), για τις υπηρεσίες δημοσίου συμφέροντος και άλλες υπηρεσίες.
4. Ελέγχεται η εφαρμογή της αρχής ότι η χρέωση για την ενέργεια πρέπει να αντανακλά το μακροχρόνιο οριακό κόστος.
5. Εφαρμόζονται από το 2004 τα νέα χαμηλά τιμολόγια μεταφοράς φυσικού αερίου και εφαρμόζεται η οδηγία για την απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου (ιδιαίτερα στο επίπεδο του χονδρεμπορίου για τον εφοδιασμό μεγάλων καταναλωτών και των εισαγωγών).